

ЗМІНА ТРАДИЦІЙНОГО ХАРАКТЕРУ ІСТОРИЧНО СФОРМОВАНИХ ДІЛЬНИЦЬ МІСТА ЛЬВОВА (НА ПРИКЛАДІ РАЙОНУ ВУЛИЦЬ ЧЕРЕШНЕВОЇ Й ОФІЦЕРСЬКОЇ)

© Бойко О.Г., 2011

Розглянуто питання неконтрольованої надбудови будинків та зміни їх дахів. Проблему розглянуто на прикладі району історично сформованої забудови міста Львова з 1920-х років. Район був комплексно забудований за проектами професійних архітекторів.

Ключові слова: ділянка міста, неконтрольована надбудова, житлова ділянка, стилістичні рішення дахів, завершення будівель.

The article deals with the problem of uncontrolled top floor additions and roof alterations to buildings in the historical district of the city of Lviv, Ukraine. Specifically reviewed is one of the historical ensembles built as a residential block, designed by professional architects in the Art Deco style in the 1920s.

Key words: bloc of the city, uncontrolled add-ins, residential plot, stylistic solution of roofs, building endings.

Постановка проблеми

Житлова ділянка в центральній частині міста, обмежена вулицями Офіцерською (тепер історична назва вулиці змінена на Самійленка), Черешневою, О. Пчілки, Архипенка вважається однією з найпрестижніших у Львові. До 20-х років ХХ ст. ця територія була незабудованою. Тут були сади, про що свідчить назва вулиці – Черешнева – відомого ще з ХVІІІ ст. маєтку Яблоновських.

У результаті добре продуманої містобудівної концепції архітектори створили камерне архітектурно-ландшафтне середовище з мешкальними будівлями для тодішніх офіцерів, про що й свідчила назва вулиці – Офіцерська. Проте сьогодні у цьому районі спостерігаються численні випадки перебудов верхніх поверхів, надбудов з додаванням одного–двох нових поверхів.

Мета статті

Мета статті – на прикладі ділянки вулиці Офіцерської привернути увагу до проблеми зникнення цілісних стилістичних рішень дахів і завершень будівель у різних історичних районах Львова (Новий Львів, Кастелівка, Професорська колонія) внаслідок неконтрольованих хаотичних перебудов у 1990-х – на поч. 2000-х років.

Виклад основного матеріалу

З архітектурного погляду, забудова цієї ділянки становить цілісний ансамбль. Невеликі, котеджного типу, іноді зблоковані житлові будинки скромні у своєму архітектурному вирішенні. Своєрідного характеру ансамблю надають причілкові “барокизовані” дахи із заламами, вкриті дахівкою, пожвавлені мансардними вікнами, що створює надзвичайно мальовниче враження. Пластика фасадів характеризується максимально спрощеним та лаконічним трактуванням форм. Геометрично стилізовані архітектурні елементи, іноді збагачені кришталковими мотивами, об’єднані декоративним началом.

Загалом – це був оригінальний пошук, який диктувався гармонійно впевненим суспільством. Він об’єднував різноманітні мистецькі напрямки початку ХХ ст. і ґрунтувався на врівноваженості. Основним моментом цього пошуку є балансування між традицією та сучасністю. Новий стиль охопив різні види діяльності: дизайн, красне мистецтво, архітектуру.

Рис. 1. Фото, які показують характер історично сформованої забудови ділянки

Рис. 2. Фото архітектурно неграмотно перебудованої правої частини історичного будинку

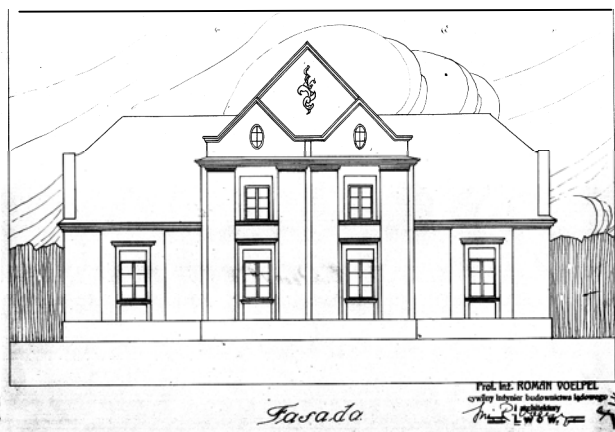
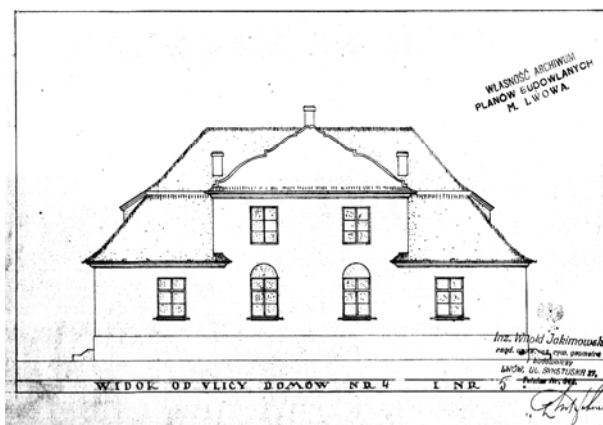

Рис. 3. Архівні проекти будинків для забудови району вулиці Офіцерської у м. Львові (ДАЛО)*

* ДАЛО, ф. 2, оп. 2, спр. 662–665, 2110–2118, 3159 та ін.

Урбаністичний Львів 1920-х років у складі Польщі “йшов у ногу” із Західною Європою. У пошуку новаторського стилю архітектори наслідували історичні стилі у модерному трактуванні. Разом з тим пластика фасадів збагачувалася народними національними мотивами. Характерною художньою мовою цього своєрідного пошуку є максимальна спрощеність архітектурних форм через геометризацию. Цей новаторський пошук задекларований і окреслений як стиль 1925 року. Як самостійний названий стилем Арт Деко, означений у 1866 р. на промисловій виставці “Les Années 25 : Art Déco/Bauhaus/Stijl/Esprit Nouveau” у Парижі.

У конкретному випадку архітектура цієї ділянки вписується у загальноєвропейську тенденцію пошуку нового національного стилю. В Україні яскравими представниками цього напрямку в архітектурі є В. Кричевський, В. Мінкевич, Є. Червінський, К. Теодорович, а також Є. Нагірний – у церковному будівництві.

Сьогодні ці будинки є пам'ятками місцевого значення і ніяким збереженням не забезпечені. Впродовж останніх років львів'яни є свідками нищення історичної забудови стихійними перебудовами. Поступово і впевнено втрачає свою естетичну привабливість унікальний житловий ансамбль між вулицями Офіцерською та Черешневою. У гонитві за корисною площею цинічно руйнується об'ємно-композиційна структура будинків, позникали причілки, архітектурні деталі, віконна та дверна столярка, а разом з тим і унікальний шарм будівель.

Різноманітне вирішення дахів – їхньої форми та матеріалу покриття – у сучасних умовах спотворило образ історично сформованого середовища, зруйнувало стильовий характер програмної забудови 1920-х років, створеної професійними архітекторами. Більшість історичних будівель втратили свій автентичний вигляд.

Висновки

Колись, коли один стиль змінював інший, корективи в архітектуру будівлі, на відміну від сьогодення, були етичними відносно пам'ятки. Вони були зумовлені новими віяннями і в політиці, і в моді. Характерним прикладом може бути архітектура сакральних споруд, зокрема синагог. Коли у XVIII ст. відпала потреба в обороні, складчасті (шедові) дахи старих фортечних споруд, сховані за аттиками, змінювали на нові високі барокові завершення із заломами. Це була програма, опрацьована професійними архітекторами, яку втілювали у життя прості майстри.

Сьогодні в Україні не створено чогось оригінального в архітектурі, тому ми зобов'язані зберегти те, що залишили нам у спадок попередні покоління, зокрема і з початку XX ст.

Враховуючи, що з 1966 року Арт Деко фігурує як повноправний стиль у дизайні, красному мистецтві, архітектурі, було би доцільно взяти архітектурні пам'ятки цього періоду під охорону держави, щоби не втратити їх цілковито.

Існування в Україні високого стилю Арт Деко свідчить про належність нашої архітектурної спадщини до європейської культури. І не варто заперечувати це сьогоднішнім невіглаством.